

แนวทางการพัฒนาของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง Guidelines for the Operation of Phatthalung Native Chicken Farming Community Enterprise

อัครลักษณ์ ราชพลสิทธิ์¹ วันชัย ธรรมสังการ^{2*} สมศักดิ์ ลีลา³ อังคณา ธรรมสังการ⁴

สมฤดี สงวนแก้ว⁵ และจิรัชยา เจียวก⁵

Atsawaluk Ratchapolsit¹, Wanchai Dhammasaccakarn^{2*}, Somsak Lila³

Angkana Dhammasaccakarn⁴, Somruedee Sanguankaew⁵ and Jirachaya Jeawkok⁵

¹คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน สมุทรสงคราม 75120

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110

³มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา 90000

⁵คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี 94000

¹Faculty of Liberal Arts, Learning Institute for Everyone, Samut Songkhram, Thailand 75120

²Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkhla, Thailand 90110

³Hatyai University, Songkhla, Thailand 90110

⁴Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand 90000

⁵Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani, Thailand 94000

*Corresponding author: dhwanchai03@gmail.com

Received: August 14, 2020

Revised: November 06, 2021

Accepted: May 19, 2022

Abstract

This research aimed to study 1) implementation of Phatthalung Native Chicken Community Enterprise group. 2) identifying the operating problems of Phatthalung Native Chicken Farming Community Enterprise group, and 3) proposing a guideline for developing the operational potential of Phatthalung Native Chicken Community Enterprise group of Ban Tak Daet Community, village No. 14, Khuan Maprao Sub-district, Muang Phatthalung District, Phatthalung Province. This study employed a qualitative approaches which included using a case study approach, collecting data from related documents, interviewing from a group of 12 key informants and using participatory observation technique. The operation of Phatthalung Native Chicken Community Enterprise group can be classified into four areas: 1) organizational management 2) production management 3) marketing management, and 4) financial management. There are some problems in organizational management, production management, market management and money management that are still inefficient, can't be totally self-reliant, limitation of product and marketing mechanism that cannot meet the needs of customers. In the future the group should improve by studying, training, and developing an effective model of operation.

Keywords: the operation, community enterprise, native chickens

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง 2) สภาพปัญหาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงของชุมชนบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้วยวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study approach) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน 1) การจัดการองค์กร 2) การจัดการการผลิต 3) การจัดการการตลาด และ 4) การจัดการการเงิน ซึ่งมีปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการจัดการองค์กร การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด และการจัดการการเงิน ที่ยังขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด มีข้อจำกัดด้านสินค้า กลไกการตลาดที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้ทั้งหมด ซึ่งกลุ่มควรมีการศึกษาดูงาน ผูกอบรม และพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน ไก่พื้นเมือง

คำนำ

ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนมีวัตถุประสงค์และอุดมการณ์เพื่อร่วมกันลงทุนผลิตบริหารจัดการ และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โดยความสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเป็น

พื้นฐานในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ (Donkwa, 2013) กล่าวได้ว่าการประกอบธุรกิจชุมชนนั้นถือเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีอาชีพ มีรายได้ และก่อให้เกิดการพัฒนาคน ช่วยลดปัญหาทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นการพัฒนาสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนได้พยายามสนับสนุนให้กลุ่มชาวบ้านได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าด้านการเกษตร (Chumjit *et al.*, 2014) ทั้งนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ด้านความยากจน การประกอบอาชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนา สินค้าของตนเอง (Chaisuk *et al.*, 2016) และนำมาสู่การตราพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเป้าหมายเพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อกระจายโอกาสเศรษฐกิจ ให้คนในชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงนำมาสู่การก่อเกิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองของชุมชนบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ซึ่งได้มีการก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 และยกระดับจากกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2552 ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะสำนักงานเกษตร อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามาสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ก็มีอีกหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้เข้ามาร่วมกัน

พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่มแรกและกลุ่มเดียวของจังหวัดพัทลุงที่ได้มีการขับเคลื่อนและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง สายพันธุ์ไก่คอล่อนแท้ของจังหวัดพัทลุง และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้มีเกษตรกรจากทั่วประเทศเข้ามาติดต่อเพื่อซื้อสายพันธุ์ไก่ดังกล่าวอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งกลุ่มได้มีเป้าหมายหลักคือ เพื่อผลิตลูกไก่สายพันธุ์คอล่อนพัทลุงจัดจำหน่ายแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรโดยทั่วไป ซึ่งสามารถผลิตได้จำนวน 200-500 ตัวต่อเดือน สร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกนอกเหนือจากรายได้ประจำ เพราะการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกฎกติกาที่ชัดเจน

นอกจากการผลิตแล้วทางกลุ่มยังได้มีกิจกรรมการอบรมทรัพยากรเพื่อยกระดับการดำเนินงานของกลุ่ม อีกทั้งยังมีการเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านเวทีการประชุม การพบปะพูดคุย และการอบรมสัมมนาอยู่เสมอ แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากการลงพื้นที่สังเกต การดำเนินงานกลุ่มก็ยังคงพบว่ากลุ่มยังประสบกับปัญหาด้านการดำเนินงานอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดการองค์กร ด้านการผลิตที่มีข้อจำกัดในเงื่อนไขของกลุ่ม ด้านการตลาด และด้านการเงิน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงหรือที่เรียกกันว่าไก่คอล่อนพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง 2) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงของชุมชนบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่

เกี่ยวข้อง (Document study) และการศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติที่สามารถให้ข้อมูลตรงและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา จำนวน 12 คน ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม 10 คน และเครือข่ายคนเลี้ยงไก่คอล่อน 2 คน มีการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน ทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document study) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ตั้งประเด็นคำถามการวิจัย 2) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น 4) ออกแบบกระบวนการวิจัย 5) ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล 6) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า 7) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกข้อมูลออกเป็นประเด็น ตีความข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Creswell, 2003) ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 ทั้งนี้การวิจัยดังกล่าวมีการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงสามารถจำแนกรายละเอียดจากการค้นพบได้ 3 ประการดังนี้

การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงมีการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการจัดการองค์กร** เป็นการวางระบบการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งจะมีการแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของกลุ่ม และด้านบทบาทหน้าที่ของ

ผู้เข้าร่วมขบวนการกลุ่ม (Figure 1) ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การบริหารจัดการกลุ่ม มีการวางแผนโครงสร้างการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ คณะที่ปรึกษา คณะกรรมการ และสมาชิก แต่ละคน แต่ละฝ่ายก็จะ

จะมีบทบาทของตัวเอง ฝ่ายที่ปรึกษาก็ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามความเชี่ยวชาญ ฝ่ายกรรมการก็บริหารจัดการ และสมาชิกก็ทำหน้าที่ในการผลิตลูกไก่...” (สมจิต ชูเลื่อน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

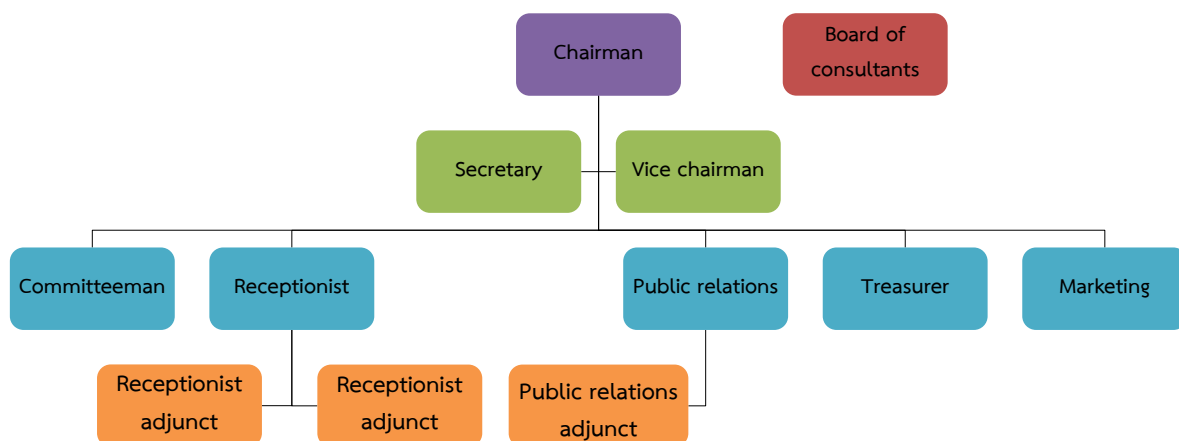

Figure 1 Organization structure of community enterprise group raising Phatthalung native chickens

จาก Figure 1 เห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่คณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มจะประกอบด้วย 1) ประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและสมาชิก พร้อมกับควบคุมการผลิต และการจัดการตลาดให้กับสมาชิกตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่สมาชิก 2) รองประธานกลุ่ม เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกลุ่ม ในขณะที่ประธานกลุ่มไม่อยู่หรือติดภาระหน้าที่ที่อื่น 3) เลขานุการ เป็นผู้รวบรวมลูกไก่จากสมาชิกกลุ่มและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน 4) เภรัญญิก เป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม 5) ฝ่ายการตลาดมีหน้าที่ประสานงานและจัดหาสถานที่จำหน่าย และรับคำสั่งซื้อจากลูกค้าที่มีความสนใจทั้งภายในและภายนอกชุมชน 6) ประชาสัมพันธ์ เป็นบุคคลที่คอยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่ม 7) ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ช่วยงานฝ่ายประชาสัมพันธ์เพื่อจำหน่ายสินค้า 8) ปฏิคม

ทำหน้าที่รับรองสมาชิกและแขกผู้เข้ามาเยี่ยมกลุ่ม หรือลูกค้าที่เข้ามาติดต่อเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 9) ผู้ช่วยปฏิคม ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานฝ่ายปฏิคมรับรองสมาชิกและแขกผู้เข้ามาเยี่ยมกลุ่ม หรือ ลูกค้าที่เข้ามาติดต่อเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 10) กรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม ให้การช่วยเหลือสมาชิก 11) สมาชิก ทำหน้าที่ผลิตลูกไก่ และไก่ขุนส่งมายังกลุ่ม และ 12) คณะกรรมการที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มภายใต้ความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล

2) ด้านการจัดการการผลิต เป็นการวางแผนการผลิตของกลุ่มซึ่งสามารถจำแนกการจัดการออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ แผนงาน เวลา สถานที่ แรงงาน และกระบวนการดำเนินงาน (Figure 2) ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

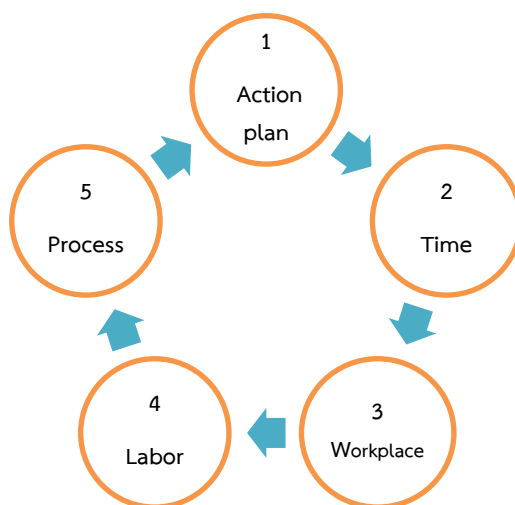

Figure 2 Product operation of community enterprise group raising Phatthalung native chickens

“...ในแต่ละปีเราจะมีการประชุมวางแผนร่วมกันว่าจะยกระดับมาตรฐานการผลิตไปในทิศทางไหน แต่ละเดือนเราทำอะไร ยอดขายเดือนไหนดี เดือนไหนไม่ดี ก็คุยกัน...” (สมจิต ชูเลื่อน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

การผลิตเป็นการร่วมกันวางแผนโดยจะมีการจัดประชุมเป็นประจำทุกปีเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการผลิตลูกไก่ ไก่บ้านขุน ทั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านราคา กลไกของการตลาด และมีการกำหนดราคาลูกไก่ร่วมกัน โดยการผลิตลูกไก่ค่อนข้างเพื่อจัดจำหน่ายนั้นจะมีระยะเวลาในรอบปีจำนวน 10 เดือนคือ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึง เดือนตุลาคม เพียงเท่านั้น เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวตามฤดูกาลของภาคใต้จะมีอากาศที่เหมาะสมคือ อยู่ในช่วงฤดูแล้ง มีภัยคุกคามต่อการผลิตลูกไคน้อย ส่วน 2 เดือนที่เหลือ คือ พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม ภายใต้นี้จะหยุดการผลิตเพื่อพักฟื้นพ่อแม่พันธุ์ไก่ ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงฤดูฝน และไม่เหมาะสมต่อการผลิตลูกไก่

การผลิตจะใช้บริเวณบ้านของสมาชิกที่ตั้งอยู่ในละแวกชุมชนเป็นสถานที่ในการผลิตลูกไก่ และใช้สถานที่บริเวณบ้านของประธานกลุ่มเป็นที่ทำการกลุ่ม ไว้สำหรับเป็นที่ประสานงาน ส่วนแรงงานการฟักลูกไก่ การอนุบาลลูกไก่ การพัฒนาพ่อแม่พันธุ์ และการผลิตไข่ไก่เพื่อเตรียมฟัก มาจากสมาชิกกลุ่มซึ่งถือเป็นแรงงานหลักในการร่วมกัน

ผลิตลูกไก่ โดยสมาชิกทำหน้าที่ผลิตไข่และส่งไข่มายังกลุ่มเพื่อทำการฟัก จากนั้นสมาชิกก็นำลูกไก่กลับไปอนุบาลต่อ และจะนำลูกไก่มาส่งที่กลุ่มเมื่อมียอดสั่งจองลูกไก่ ซึ่งประธานจะทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของลูกไก่เป็นประจำคือ ลูกไก่จะต้องมีความสมบูรณ์ มีการฉีดหรือหยอดวัคซีนป้องกันโรคตามขั้นตอนการทำวัคซีนในสัตว์ปีก ซึ่งได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ด้านปศุสัตว์ของจังหวัด มีกระบวนการที่สำคัญ 2 ระยะคือ 1) ระยะเตรียมความพร้อม ได้แก่ (1) เตรียมสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสม ไม่มีน้ำท่วมขัง เป็นที่เนินสูง (2) เตรียมพ่อแม่พันธุ์ไก่ (3) เตรียมอาหารที่มีคุณภาพและสามารถลดต้นทุนได้ ซึ่งเป็นการผสมระหว่างหัวอาหารและวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น (4) เตรียมยารักษาโรคตามคู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ (5) เตรียมคอกอนุบาลลูกไก่ และ 2) ระยะปฏิบัติการผลิต ได้แก่ (1) นำพ่อแม่พันธุ์ 1 ตัว ต่อแม่พันธุ์ 3-5 ตัว บ่มในบริเวณโรงเรือนที่จัดเตรียมไว้ (2) เตรียมรังเพื่อให้แม่ไก่ได้ไข่ (3) นำไข่ที่ได้ไปฟักกับเครื่องฟักไข่ที่กลุ่ม (4) นำลูกไก่ที่ฟักเสร็จแล้วมาอนุบาล และ (5) ฉีดหรือหยอดวัคซีนป้องกันโรค

3) ด้านการจัดการการตลาด เป็นการวางระบบการจัดการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มซึ่งประกอบด้วย การตั้งราคาสินค้า และการจำหน่ายสินค้า (Table 1) จากตาราง

จะเห็นได้ว่าการตั้งราคาลูกไก่จะมีความแตกต่างกันซึ่งได้มีการคำนวณต้นทุนการผลิต คือ การพิจารณาถึงระยะเวลาการเลี้ยง ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าบริหารจัดการ และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการผลิตลูกไก่โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มและได้ข้อสรุปการกำหนดราคาต่อลูกไก่หนึ่งตัว ทั้งนี้กลุ่มจะมีการจัดจำหน่ายตามคำสั่งซื้อของลูกค้า โดยกลุ่มจะมีลูกค้าผู้รับซื้อขาประจำ ได้แก่ โครงการของหน่วยงานภาครัฐที่มี

ความเกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ พ่อค้า และนอกจากนี้ก็มีเกษตรกรที่สนใจเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาศึกษาดูงานและสนใจซื้อ ซึ่งจะเป็นรูปแบบการจัดการตลาดเชิงตั้งรับ เป็นลูกค้าเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจ โดยส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อภายนอกไม่ว่าจะเป็นสื่อของภาครัฐที่เข้ามาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มโดยช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) เว็บไซต์ และเฟซบุ๊ก เป็นต้น

Table 1 The distribution model price setting and distribution setting Phatthalung native chickens

No.	Span of Age (week)	Price and description (Baht)		The distribution model		
		Naked neck	Naked neck hybrid	Government Agency	Merchant	General Public
1	1	35	30	✓	✓	✓
2	2	40	35	✓	✓	✓
3	3	45	40	✓	✓	✓
4	4	50	45	✓	✓	✓
5	5	55	50	✓	✓	✓

4) ด้านการจัดการการเงิน ได้แก่ 1) แหล่งเงินทุน ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ภายหลังจากการจำหน่ายลูกไก่ได้แล้วก็มีการเก็บเงินร้อยละ 3 บาท ของราคาลูกไก่ที่ขายได้เพื่อนำเงินส่วนนั้นมาไว้เป็นกองทุนสำหรับการบริหารจัดการกลุ่ม นอกจากนี้ในแต่ละเดือนก็จะมีการรับฝากเงินเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกได้เก็บออมเงินเพื่อไว้ลงทุนในการพัฒนากิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง นอกจากนี้แล้วก็มีการปล่อยสินเชื่อให้แก่สมาชิกกลุ่มและนำดอกเบี้ยที่ได้จากการปล่อยสินเชื่อมาเป็นเงินทุนสำหรับการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่ม 2) การจัดทำบัญชี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้มีการจัดทำรายรับ-รายจ่าย โดยการจดบันทึกลงสมุดซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่คณะกรรมการพัฒนาขึ้นมาเอง เนื่องจากยังไม่มีแบบฟอร์มที่จะต้องนำเงินไปลงทุนซื้อ

คอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องบันทึกข้อมูล ทั้งนี้การจดบันทึกข้อมูลดังกล่าวจัดทำด้วยคุณธรรม เน้นความซื่อสัตย์ โปร่งใส และตรวจสอบได้

สภาพปัญหาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีสภาพปัญหาการดำเนินงาน 3 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านการจัดองค์กร พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง มีสมาชิกลดลงเนื่องด้วยสมาชิกมีอายุมากขึ้น ซึ่งหากขาดการสืบทอดกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มจากคนรุ่นใหม่ก็อาจจะทำให้กลุ่มถูกลดประสิทธิภาพการดำเนินงานได้ สืบเนื่องสังคมยุคปัจจุบันมุ่งเน้นการทำงานผ่านระบบเทคโนโลยีที่มี

ความสะดวกรวดเร็ว นอกจากด้านบุคลากรก็ยังมีประเด็นการจัดวางคณะกรรมการซึ่งอำนาจส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประธานกลุ่ม ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...ถ้าหากกล่าวถึงปัญหาตอนนี้คือเราขาดคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสานต่อกิจกรรมกลุ่ม เพราะคนรุ่นใหม่ไม่ไปทำงานนอกชุมชน...” (สมจิต ชูเลื่อน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

“...กลุ่มมีอำนาจอยู่ที่ประธานคนเดียว ลองสังเกตดู เราจะเห็นว่าตอนที่เราไปติดต่อกับกลุ่มไม่ว่าจะทำอะไรก็มีประธานกลุ่มดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่...” (นิรันทร หนูสุวรรณ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2562)

2) ด้านการจัดการการผลิต พบว่า 1) กลุ่มไม่สามารถผลิตลูกไก่ได้ตามความต้องการของลูกค้า 2) กลุ่มไม่สามารถผลิตอาหารลูกไก่เองได้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาหารตามท้องตลาด 3) กลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความหลากหลาย มีเพียงลูกไก่ ไก่ขุน และพ่อแม่พันธุ์ไก่ และ (4) กลุ่มไม่สามารถผลิตยารักษาโรคไก่เองได้ มีการพึ่งพาจากภาครัฐเท่านั้น ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...ส่วนใหญ่จะทำได้แค่ผลิตลูกไก่ กับพ่อแม่พันธุ์เพียงบางส่วน...” (นิรันทร หนูสุวรรณ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2562)

“...อาหารเรายังต้องพึ่งอาหารจากตลาดอยู่บ้าง บางส่วน ไม่สามารถผลิตได้เองทั้งหมด...” (สมจิต ชูเลื่อน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

3) ด้านการจัดการการตลาด พบว่า 1) ราคาการจัดจำหน่ายสูงกว่าลูกไก่พื้นเมืองในท้องตลาดโดยทั่วไป 2) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านภาครัฐ 3) รูปแบบการขายเป็นการขายแบบตั้งรับโดยเน้นให้กลุ่มลูกค้ามาติดต่อขอรับซื้อไก่ที่กลุ่มเอง ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...กลุ่มอยู่ได้เพราะการมีภาครัฐหนุนเสริมมากกว่าการยืนได้ด้วยตนเอง ตลาดสินค้าโดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาครัฐ...” (เกษม ขวัญศรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562)

“...เราไม่ได้ทำการตลาดแบบเชิงรุก เน้นขายกันเองตามคนที่สนใจและเข้ามาหากลุ่ม ไม่เหมือนกับการทำธุรกิจ...” (ลักขณา หนูสรณ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562)

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน 3 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านการจัดการองค์กร ควรมีการส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีการสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในอนาคต มีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการเงินค่าตอบแทนสำหรับคณะทำงานเพื่อกระตุ้นการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม และมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแบบแนวราบ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...ต่อไปถ้าจะให้กลุ่มพัฒนาต้องมีค่าตอบแทน เพราะหนี้ความจริงไม่ได้ว่าการดำเนินชีวิตในปัจจุบันต้องมีค่าใช้จ่าย...” (ศิริวรรณ กลับทอง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562)

“...ต้องสร้างคนรุ่นใหม่ ให้เขาเห็นคุณค่าของกลุ่ม ภูมิปัญญาชาวบ้านตรงนี้ต่อไป พาเขาอบรมให้ความรู้...” (จรรยา วัชช่วย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562)

2) ด้านการจัดการการผลิต ควรวางแผนและพัฒนารูปแบบการผลิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ มีการคิดค้นสูตรอาหารบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเพิ่มผลิตผลของกลุ่ม มีการเพิ่มผลิตผลของกลุ่มให้มีความหลากหลาย ได้แก่ อาหารไก่ วัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ ยารักษาโรค พ่อ แม่ พันธุ์ไก่ ไก่สดแปรรูป และรูปแบบกิจกรรมการบริการ เช่น การรับทำอาหารในงานเลี้ยงต่าง ๆ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“...เราน่าจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจากเดิม เพื่อให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำไถ่สดแปรรูป ทำร้านค้า...” (สมจิต ชูเลื่อน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

“...ต่อไปคิดว่าเราต้องไปหาที่เปิดร้านเหมือนซูเปอร์มาเก็ตในตัวเมือง...” (สุทัศน์ จายพันธ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

3) ด้านการจัดการการตลาด ควรมีรูปแบบการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ผ่านระบบออนไลน์ การจำหน่ายในรูปแบบการฝากขายกับร้านค้าการเกษตรทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ สร้างระบบเครือข่ายการจัดจำหน่ายลูกไก่และผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีการสำรวจราคาลูกไก่พื้นเมืองโดยทั่วไปเพื่อสร้างมาตรฐานการจัดจำหน่ายที่มีความเหมาะสมแก่ท้องตลาดโดยทั่วไป

“...คือมันต้องทำการค้าออนไลน์ เพราะเรามีบริษัทขนส่งมาก เน้นการบริการส่งถึงที่...” (เจือ จันทรชู สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

“...เพิ่มช่องทางการขายให้มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการขายออนไลน์ การขายตามร้านค้า ในตลาดนัดทั่วไป ร้านอาหาร...” (จรรณ วังช่วย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562)

วิจารณ์ผลการวิจัย

การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงมีการดำเนินงาน (1) ด้านการจัดการองค์กรรมกร มีการวางแผนโครงสร้างคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการ และคณะที่ปรึกษา (2) ด้านจัดการการผลิต มีระบบการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงาน เวลา สถานที่ แรงงาน และกระบวนการดำเนินงาน (3) ด้านการจัดการการตลาด มีการร่วมกันกำหนดราคาและจัดจำหน่ายกับกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ พ่อค้า และชาวบ้าน และ (4) การจัดการการเงิน มีการรับทุนสนับสนุนจากภาครัฐ การระดม

ทุนจากสมาชิก และกำไรจากการขายเป็นทุนหมุนเวียน มีการจัดทำระบบบัญชี กิจกรรมการออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวิสาหกิจชุมชนของ Office of the Secretary of the Community Business Promotion Committee (2005) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaisuk et al. (2016) ศึกษาการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า กลุ่มมีการดำเนินงาน ด้านการจัดการด้วยการรวมตัวกัน จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนดำเนินการผลิตไม่กวาด และจะได้รับการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณ แหล่งเงินทุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลงสุวรรณ โครงการอยู่ดีมีสุขของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร งบประมาณ CEO. เพื่อดำเนินกิจกรรม เช่นเดียวกับการรายงานของ Kasetbua and Namsawat (2013); Siriniran and Lhaichoo (2005); Naveekhan (2000); Srisurapol and Sripokangkul (2017) สรุปได้ว่า การจัดการกลุ่มองค์กรนั้นมีความจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ นโยบายการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทั้งในลักษณะของการจัดการแผนงาน การจัดการเงินทุนหมุนเวียน การจัดการผลิต การจัดการตลาด ที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มและเป็นที่พึงพอใจต่อสมาชิกกลุ่มและลูกค้าผู้รับบริการจากกลุ่ม นอกจากนี้ Pachprasearth (1999) ยังกล่าวว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มดำเนินงานประสบความสำเร็จได้นั้นคือ ปัจจัยด้านวัตถุดิบ การผลิตที่ราคาไม่สูงมากนัก รวมถึงการมีชุดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะของผู้ผลิตทำให้สามารถปรับปรุงคุณภาพได้ ทั้งต้นทุนที่ไม่สูง และคุณภาพมาตรฐานจะสร้างศักยภาพของการแข่งขันในตลาดได้ดี

สภาพปัญหาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงมีสภาพปัญหาการดำเนินงาน ดังนี้

1) ด้านการจัดการองค์กร มีจำนวนสมาชิกลดลงช่วงต่อการสืบทอดกิจกรรมเพราะสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนกิจกรรมโดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับประธานกลุ่มเพียงคนเดียวไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการสถานที่ การจัดการตลาด การควบคุมการผลิตซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenmoon *et al.* (2015) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีปัญหาด้านการรวมกลุ่ม จากการรวบรวมปัญหาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรบางรายขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรบางรายมีภาระงานในแต่ละวันค่อนข้างมากจึงให้เหตุผลว่าไม่ค่อยมีเวลาที่จะมารวมกลุ่ม พร้อมทั้งยังมีเกษตรกรบางส่วน ที่เลี้ยงไก่อยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นวัยที่ยากเลี้ยงไก่อยู่กับบ้านและไม่อยากที่จะร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ซึ่งเกษตรกรส่วนนี้ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการกลุ่ม อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม การกำหนดระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม การแบ่งปันผลประโยชน์ภายในกลุ่ม การจัดตั้งกองทุนกลุ่ม และการระดมความคิดเห็นแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ฯลฯ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Chaisuk *et al.* (2016) พบว่า ปัญหาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มไม้กวาดดอกแก้วด้านการจัดการองค์กร ขาดผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถด้านการประสานงานและการหาตลาด ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตส่งผลข้างเคียงต่อระบบสุขภาพของแรงงานที่ทำการผลิต เช่นเดียวกับ Boonvut (2015) พบว่า ปัญหาการจัดการธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจประการหนึ่ง คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานธุรกิจ มีรูปแบบบัญชีที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐที่แตกต่างกัน วิธีการเก็บเอกสาร ใช้เอกสารหลายเล่ม และไม่มีการระบุเลขในสมุดใบสำคัญรับเงิน ทำให้ไม่มีระบบการควบคุมการเงินที่ดี

2) ด้านการจัดการการผลิต ไม่สามารถผลิตลูกไก่ตามความต้องการของลูกค้า ไม่สามารถผลิตอาหารและยารักษาโรคลูกไก่เองได้ ขาดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenmoon *et al.* (2015) พบว่า ปัญหาอย่างหนึ่งของเกษตรกรคือข้อจำกัดด้านการผลิตโดยเฉพาะด้านอาหารสัตว์ จากการรวบรวมปัญหาของเกษตรกร พบว่า อาหารและวัตถุดิบอาหารไก่ตามท้องตลาด มีราคาค่อนข้างแพง เกษตรกรไม่มีการจัดการด้านอาหารทำให้ต้นทุนการเลี้ยงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาหารจากธรรมชาติมีค่อนข้างจำกัดซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาทางอุทกภัย จึงทำให้เกษตรกรประสบปัญหาทางด้านนี้ อีกทั้งปัญหาด้านสุขภาพ/โรค จากการรวบรวมปัญหาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรค การจัดการโรค และการให้วัคซีนของไก่ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรบางรายมีภาระงานในแต่ละวันมากอยู่แล้วจึงให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการเลี้ยงไก่น้อย ซึ่งเลี้ยงไก่แบบปล่อยปละละเลย ไม่สนใจดูแลรักษาตลอดจนเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคและการจัดการโรค อีกทั้งกระบวนการผลิตที่พึ่งพาอาศัยทุนภายนอกมาเป็นผู้กำหนดกระบวนการดำเนินงาน จึงทำให้กระบวนการผลิตไม่สามารถพึ่งตนเองได้และต้องทำตามกติกาของกลุ่มพ่อค้า กลุ่มไม่มีความเป็นอิสระในการทำงาน เกิดการผูกขาดทางการค้าของบริษัทเอกชนที่เข้ามาทำการค้ากับชาวบ้านโดยการนำสินค้ามาขายให้ชาวบ้าน ซึ่งมีเงื่อนไขมากที่จะต้องทำตาม นับตั้งแต่การเริ่มกระบวนการผลิตตลอดจนการจัดการเรื่องการตลาด กลุ่มชาวบ้านจะถูกควบคุมโดยกลุ่มทุน (Thaimthong and Narot, 2018; Srisurapol and Sripokangkul, 2017; Slinkhachon, 2015) และยังขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

3) ด้านการจัดการการตลาด ราคาการจัดจำหน่ายสูงกว่าลูกไก่พื้นเมืองในท้องตลาดโดยทั่วไป การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลโดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านภาครัฐ มีการขายแบบตั้งรับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saenkhunthow *et al.* (n.d.)

พบว่า ระบบการตลาดโก๋พื้นเมืองในพื้นที่ จังหวัด
มหาสารคาม เป็นตลาดที่มีการซื้อขายกันเองในชุมชน
ผู้ผลิตเป็นเกษตรกรรายย่อย มีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไว้
เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน จึงขาดความเอาใจใส่ในการ
อนุบาล การสุขาภิบาล การจัดการด้านอาหาร และการวาง
แผนการผลิต จึงทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ผลผลิตมี
ปริมาณและคุณภาพไม่แน่นอน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่
พื้นเมืองพัทลุงมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน ดังนี้

1) ด้านการจัดการองค์กร โดยกลุ่มจะต้องมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ พัฒนาโครงสร้างเงินค่าตอบแทน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานแบบแนวราบ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนากลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มควรได้รับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เข้าใจเป้าหมายร่วม ตลอดจนการศึกษาดูงาน และการแข่งขันทักษะการทำงาน ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่มีความหลากหลาย (Kanchanachitra, 1997; Thaimthong and Narot, 2018; Techakhod *et al.*, 2020) และควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเรื่องราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ตลอดจนสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) **ด้านการจัดการการผลิต** กลุ่มจะต้องมีแผนงานการพัฒนากระบวนการเลี้ยงไก่แบบพึ่งตนเอง มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการธุรกิจชุมชนของ Kotler (2003) อธิบายว่า การจัดการการผลิตเป็นกระบวนการแปรสภาพทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นสินค้า บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่นเดียวกับแนวคิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของ Kaewai (2012) อธิบายว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการ

วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
และกำลังการผลิตของกลุ่ม และมีวิธีการผลิตสินค้าอย่าง
ชัดเจน

3) **ด้านการจัดการการตลาด** มีรูปแบบการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ผ่านระบบออนไลน์ การจำหน่ายในรูปแบบการฝากขายกับร้านค้าการเกษตรทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ สร้างระบบเครือข่ายการจัดจำหน่ายลูกไก่และผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีการสำรวจราคาลูกไก่พื้นเมืองโดยทั่วไปเพื่อสร้างมาตรฐานการจัดจำหน่ายที่มีความเหมาะสมแก่ท้องตลาดโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaisuk *et al.* (2016) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มไม้กวาดดอกแก้ว ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าแนวทางการพัฒนาภูมิเพื่อก่อให้เกิดการตลาดต้นทุนในการผลิตด้วยการใช้วัตถุดิบอื่นทดแทน เช่น กกราชินีซึ่งสามารถส่งเสริมให้ชุมชนปลูกกันเอง เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบต่อไป ซื่อวัตถุดิบที่คุ้นเคยและรวบรวมไม้กวาดส่งที่ละมาก ๆ และจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการจัดทำบัญชี เพื่อจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก เช่นเดียวกับ Kasetbua and Namsawat (2013) กล่าวว่า การพัฒนาสินค้าของกลุ่มให้มีความเป็นเอกลักษณ์นั้นมีความจำเป็นต่อการสร้างแรงจูงใจให้แก่กลุ่มลูกค้า ฉะนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งในการจัดการตลาดควรมีขั้นตอนด้านการจัดนิทรรศการเผยแพร่ และแสดงผลการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตั้งราคาที่เหมาะสม เช่นเดียวกับแนวคิดการจัดการธุรกิจชุมชนของ Kotler (2003) อธิบายว่า การจัดการการตลาด หน้าที่ของธุรกิจที่สำคัญที่ช่วยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ คือ หน้าที่การตลาด ซึ่งการตลาดชุมชนเป็นหน้าที่ของธุรกิจชุมชนที่จะคิดค้น สืบเสาะแสวงหา และวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในชุมชน และพยายามหาทางตอบสนองความต้องการนั้นให้ได้มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุง มีลักษณะการจัดการโดยทั่วไปตามแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการกล่าวคือ กลุ่มจะมีการวางระบบโครงการจัดการของกลุ่ม และจัดแบ่งบทบาทหน้าที่การจัดการด้านการผลิต ด้านการตลาด และการจัดการการเงิน แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลับพบว่าอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับประธานกลุ่ม ถึงแม้ว่าจะมีการออกแบบโครงสร้างการทำงานเอาไว้เป็นอย่างดีแต่สำหรับการดำเนินงานแล้วพบว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มขึ้นอยู่กับประธานและสมาชิกกลุ่มเพียงเท่านั้น ส่วนคณะกรรมการมีบทบาทเพียงเล็กน้อย และเฉพาะกรณีการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน 1) การจัดการองค์กร 2) การจัดการการผลิต 3) การจัดการการตลาด และ 4) การจัดการการเงิน ซึ่งมีปัญหาที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านการจัดการองค์กร การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด และการจัดการการเงิน ที่ยังขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด มีข้อจำกัดด้านสินค้า กลไกการตลาดที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้ทั้งหมด ซึ่งกลุ่มควรมีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุมชน ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์ สำนักงานเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานพาณิชย์ และสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการบูรณาการดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงเพื่อพัฒนาต่อยอดและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. หากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไก่คอลอนแปรรูป การพัฒนาระบบการจัดการธุรกิจชุมชนบนฐานทุนทางสังคม การสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาดไก่คอลอนพัทลุง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกคน โดยเฉพาะคุณสมจิต ชูเลื่อน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองพัทลุงชุมชนบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Boonwut, S. 2015. The Problem and Model of Developing Effectiveness of Accounting System for a Community Enterprise: The Case Study of Khaotaen Manufacturers Group in Ban Nong Laii Sub-district, Kohkha District, Lampang Province. pp. 161-172. *In Proceedings of the 15th Academic Seminar Conference of Graduate Study Network, Northern Rajabhat Universities*. Lampang: Lampang Rajabhat University. [in Thai]
- Chaisuk, T., D. Phiraban, J. Phiraban and S. Commoung. 2016. Management of community enterprise in the group of broom flowers, Dok Kaew in Dong Suwan district, Dok Kham district, Phayao province. *Journal of Pacific Institute of Management Science* 2(2): 73-96. [in Thai]

- Charroenmoon, K., M. Duangjinda, B. Laopaiboon, P. Saenchaisuriya, Y. Phasuk and S. Kanhariang. 2015. Raising Thai native chicken and satisfaction with farmers in flooding area in Khon Kaen province. **KHON KAEN AGR. J.** 43(SUPPL.1): 995-1000. [in Thai]
- Chumjit, A., N. Chatchakul and K. Chatchakul. 2014. The development of the potential of managing community businesses: community businesses in Klong Kian sub-district, Phang-Nga province. **Phuket Rajabhat University Academic Journal** 10(2): 94-139. [in Thai]
- Creswell, J. W. 2003. **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approach.** 2nd ed. Thousand Oaks: SAGE. 342 p.
- Donkwa, K. 2013. **Community Business Management on Self-sufficiency Economy.** 127 p. In Research Report. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology. [in Thai]
- Kaewai, Y. 2012. **Study on the Management of Community Enterprise Group for Processing Bamboo in the District Land Reform at Chalong Sub-district, Muang District, Uttaradit Province.** Bangkok: Office of the Work Plan of the Agricultural Land Reform Office. 87 p.
- Kanchanachitra, C. 1997. **Factor Influencing the Achievement of Woman Occupational Group in the Northeast.** 153 p. In Research Report. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [in Thai]
- Kasetbua, T. and O. Namsawat. 2013. The Competency development of one tambon one product (OTOP) community enterprise to small and medium enterprises (SMES): A case study of processed banana food products community enterprise. **Modern Management Journal** 11(2): 74-86. [in Thai]
- Kotler, P. 2003. **Marketing Management.** 11th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall. 816 p.
- Naveekhan, S. 2000. **Management and Organizational Behavior.** Bangkok: Bhannakij Press. 587 p. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. 2016. **The National Economic and Social Development Plan. No.12. A.D. 2017-2021.** Bangkok: Office of the Prime Minister, Office of the National Economic and Social Development Council Press. 215 p. [in Thai]
- Office of the Secretary of the Community Business Promotion Committee. 2005. **Promotion Act Community Enterprise 2005.** Bangkok: Ministry of Agriculture and Cooperatives. 6 p. [in Thai]
- Pachprasearh, N. 1999. **Community Business: Possible Path.** Bangkok: Thailand Research Fund Press. 216 p. [in Thai]
- Saenkhunthow, U., C. Prasert and K. Nonta. (n.d.). **Study on the System of Production and Marketing of Thai Native Chicken in Mahasarakham Province.** Maha Sarakham: Office of Regional Livestock, Livestock Research and Development Center 4. 25 p. [in Thai]

- Siriniran, S. and P. Lhaichoo. 2005. **MBA Handbook**. Bangkok: Se-Education Public Company Limited. 352 p. [in Thai]
- Slinkhachon, S. 2015. Small and micro community enterprise potential development herbal products Ban Khaonanai, Tonyuan sub-district, Amphoe Phanom, Suratthani province. **Veridian E-Journal, Silpakorn University** 8(2): 2643-2655. [in Thai]
- Srisurapol, P. and S. Sripokangkul. 2017. Guidelines for the strengthening of vocation groups in Nachumsang sub-district, Phuwiang district, KhonKaen province. **Phimoldhamma Reseach Institute Journal** 4(1): 85-98. [in Thai]
- Techakhod, N., K. Kanokhong, P. Sakkatat and P. Kruekum. 2020. The role of leaders in the operation of community enterprises, Chiang Mai. **Journal of Agri. Research & Extension** 37(1): 84-93. [in Thai]
- Thaimthong, T. and P. Narot. 2018. Guidelines for sustainable development of community enterprises: a case study of fishing enterprise in Phrao Tai village, Hinngom sub-district, Muang-Nongkhai district, Nongkhai province. **Governance Journal** 7(2): 245-265. [in Thai]